

Megjelenik mindennap a délutáni órákban.

Előfizetési díj: Egész évre 12 ft, félévre 6 frt, évnegyedre 3 ft o. é.

Helyben előfizetheti Demjén L. és Keresztény Pál urak kereskedésében, hol egyes számok is kaphatók.

Szerkesztői szállás: belső-tordai utca 122. sz. Kiadó-hivatal: A tanácsház mellett, az emelet hátsó részében.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASZATI NAPILAP.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 6 kr s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj. Hirdetések felvételnek: Helyben: akiadóhivatalban, Demjén László könyv- és Keresztény Pál papirkereskedésében. Pesten: Zeister M. (Királyutca 60. sz.) Bécsben: Haasenstejn és Vogler (Neuer Markt 11. sz.) Oppeln Alajóna (Wollzeile 22. sz.) Rudolf-Mosse off. Zeitungs-Agent (Stadt-Seiflerstraße 2.) Süddeutsche Annoncen Expedition Stuttgart. Nyilvántartás: sora után 20 kr. előleg bevétele mellett a szerkesztőséghez címzendők. Előfizetések s hirdetési díjak a vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.

Az országházról.

Pest, mart. 21.

r. A képviselőház tegnapi ülésében Jókai is részt vett az agyonbeszélésben. Szokása szerint szépen, elmé- sen, kedélyesen szónokolt, s bár minduntalan rá-ráté- vedt az álokoskodások sikkamós talajára, ritka őszinte- ségével mondott sok igazat is, mit épen a balpártnak kellene jól fontolóra venni.

Jókai a jobboldal hibájával róvja fel azt, hogy so- rai közül nem akadott egy bátor férfi, ki látva meynyit szónokolnak a választási novella czimje fölött, azt in- dítványozta volna, fogadják el azt a czimet, melyet az ellenzék ajánlott. Csak azt felelte el Jókai megjelölni, melyik czim lett volna elfogadandó: a Csernátönyé, vagy a jogfosztási.

Felhozta Jókai a parlamentarismus tanának azon lételeit is, hogy alaptörvények felett 2/3-ad, 3/4-ed, vagy épen egyhangulag szoktak dönteni; szierte a választási novella alaptörvény, s ezért, bár elismerte azt, hogy a magyar parlamentben még sarkalatos törvények megho- zatálará sem szükséges a 2/3-ad többség, még is e tant szerette volna alkalmazni, természetesen az ellenzék győzedelmének érdekében. It Jókai kettős álokra épít- tett, mert nemcsak új tant akart volna alkalmazni a ma- gyar parlamentben, hanem a választási jog bitórlásának korlátozására czélzó novellát is alaptörvénynek decre- táta. A parlamentarismus tanának fejtegetése közben meg lehetett volna kérdezni Jókaitól: melyik parliamen- tben élnek az, hogy a kisebbség nem követel többet a majoritástól, mint azt, hogy az ő akaratának hódoljon; ő eleget szóltott a többségről, ennyit a kisebbségről is meg kellett volna említeni.

Különb, hogy a parlamentarismus furcsa ma- gyarázatából, s az ebből kiindult ellenzéki agyonbeszé- lésből mi származik, igaz magyar őszinteségével mondá el Jókai, hogy t. i.

a pártok ellenségekként állandanak egymással szembe, s olyan küzdelem lesz, a melyben az egyik fél- nek „mindennap a reá hajgált” sarat kell magáról le- tisztogatnia, s azt ellenfelére visszahajgáltania.

Lám, Jókai szerint is hová vezet az, ha egy párt úgy gyakorolja a parlamentarismus, a mint azt Jókai magyarázza.

Az arany igazság szavait akkor hangoztatta Jókai a nemzet közszeretét bíró férfi, midőn helyzetünket így jellemzé „köröskörül folytonos ostrom alatt tart min- den néven nevezhető ellenség” s arra intett, ne civőd- junk a filioque dogma felett, mint tevék a latinok és görögök, midőn már Mohammed Byzanczot ostromlá; ne mázsoljunk be egy nagy eszmét úgy, mint tevék a commune emberei, midőn még porosz bombák hullottak a boulevardokra. Teljes szellemi nagyságában látuk Jókait, midőn a hazáért mélységbe ugratott M. Curtius példájára hivatkozva mondá: „egy magyar hazafinak

legdrágább a népszerűsége. Nekem is az. Én bele vetem magamat ebbe az üregbe. Keresem a megoldást az ősz- szebonyolult harcából.* És itt előadta, hogyan kéri kép- viselőúrúrsaitól a békeséget a hazának, időt a közügynek a méltányosság és igazság alapján.

Jókai nézete szerint a megoldás az lenne: a vá- lasztási törvény maradjon úgy a mint van, a többi tör- vényjavaslatok tárgyalására (üzessenek ki meghatározott napok.

Végül arra figyelmeztette a többséget, hogy „a képviselők a souverainek és a választók alattvalók hol- napután a választók lesznek a souverainek.” „Tegyük önkö — mond a többségnek — hogy tiszteljük egymást.”

A czim feletti kérdéshez ezután még szóltak: Horn, Irányi, Vidacs, Halász Bold, stb. S így a délelőtti és az esti ülés is szerencsésen agyonbeszéltelet — de oly modorban, mintha nem igen akarnák egymást tisztelni, mintha Jókai lélekhez szóló szavai elhangzottak volna a pusztaban.

Néhány szó a mult napok parla- menti eseményeiről.

Pest, márczius 21-én.

A parlamenti csinynek keresztelt merénylet, mely a két ellenzéki pártot benő sötétségre birta, bár bád- gyadtabb, mint eddig, de még folyt tart, s a legnagyobb könnyelműséggel üzi házsárd játékát.

A szenvedély megvakította az értelmet; a jozansá- got mámor váltá föl; az erkölcsi erő kiszivadt; a leg- átkosabb eszközök szentnek tartatnak, s az ildom fe- ledve.

Itt-ott egyeseknél sikerült az ész erejének megfé- kezni a szenvedély ártját, de a nagyobb résznél hasonló eredmény alig várható.

E helyzet alig tízenegynapos, s már is mélyebben ható szomorú következményei vannak: A külföld bizalma és elismerése kezd csökkenni. A parlamentarismus gy- akorlatához szükséges műveltségünk kétségbe vonatik. A cislajthan feudális csoportok újjonganak örömeikben. Hitelünk fogy. Papirjaink alább szállottak s a független magyar bank létesítésére tett kedvező ajánlatok visz- szavonák.

Mindezen körülményeket az ellenzék azon máno- vere idézte elő, mely a többség megrémítésére a sajtóban úgy, mint a parlamentben még a forradalom jogosultsá- gát is vitatta.

A külföld nem ismerve teljesen viszonyainkat, e frázisoknak több jelentőséget tulajdonított mint a meny- nyivel azok a vatóságban bírnak. Pedig a többségnél soha sem volt egységesebb az akarat s általánosabb azon meggyőződés, hogy az utóbbi napokban tanusított nyugodt, törvényvédő, parlamenti magatartása a nemzet elfogulatlan része, óriás többsége által teljesen méltá- nyolható tog.

Mert méltóságos parancsolatunk ellen oláh- országi és havasalföldi országainknak ment haddal, holott sok pusztításokat és károkat tett; mert most újabb Lengyelországon kapkodván, némely hi- zelkedőknek tanácsán járván, noha néhány uttal való parancsolatunk szarmozott, hogy Erdélyből ki ne tegye lábát, néhány ezer haddal oda is he- rontván ott is sok gonoszságot cselekedett, miért is a méltóságos krimiai chámnak a felséges Mehe- met hívének parancsolatunk, hogy megbüntesse őt gonoszságáért, a ki bizonyos számú tatárral réa- menvén, hadaiból kikét kardjával levágott, kiket rabságra vitt, maga tíz, tizenöt kborlókklal meg- szókvén, elfutott. Azért hogy ezen áruló és go- nosztévő Rákoczy fényes és dícsőséges birodal- munknak kára ennekutánna is erdélyi fejedelm legyen nem akarjuk. Ti pedig a Messiasz nemzet- ségének Erdélyben lakó három nemzetből álló fő- rendei és tekintetesei e szerint cselekedjétek vá- lasztván más fejedelmet, sat.”

Első eset volt ez, hogy Erdély rendei nek a török ilyen hangon írt, nagy is lön ezen patens fölolvása után a csend, az általános megütközés. Erdély rendei néhány héttel előbb haraggal és bü- csuzatlan hagyták oda a beteg Rákoczyt, most fére- tévén haragot és magán érdeket, Rákoczy szemé- lyében az alkotmányos szabadválasztást az ország közjogát akarták védelmezni, vissza irván a hatal- mas császárnak, hogy ők, mint engedelmes alatt- valók bihari főispány Rhédey Ferenczet ideiglene- sen fejedelmüknek elismerik ugyan, de óvás mel- lett és azon nyilvános kikötéssel, hogy midőn a hatalmas császár egyetlen törvényes fejedelmüknek és uruknak kegyelmesen meg fog boesátani, Rhé- dey azonnal vissza lép: addig is, Rákoczyznak bir- tokában hagyják a görgényi, gyalui, balázsfalvi, radnothi s minden más erdélyi uradalmakat.

Rákoczyznak az erdélyi uradalmakon kívül Magyarthonban is roppant birtokai lévén, gyalui várában a közügyektől visszavonultan élt ugyan, de fejedelmi fegyveres népe s fényes háztartása volt; az erdélyi urak oly sürin látogatták, azok

Uy helyzet a felforgatás híveinek terveire sem kedvező. A mindent halomra döntés szükségességének érzete a nép keblében önkénytelenül kell, hogy támad- jon. A szóár nem elég hatalmas azt előidézni. A magyar nép ma már nem hálványimádó, s aligha ad hitelt egye- sek ámitásainak, s nem fogja keresni az údv forrását máshol, mint saját higgadnan meglátolt erejében, s a hazai és európai viszonyok jozan számbavételében.

Nem tekintve azon kiszámíthatlan veszteségeket, melyeket szemleli és anyagi érdekeink az üdvös törvé- nyek meghozatalának elodázása által szenvednek; nem tekintve azon meg nem becselhető s számokban ki nem fejezhető értéket, mely az által lett semmivé, hogy a népnél azon kegyeltes tisztelt, melylyel a törvényhozás iránt viseltetik tetemesen csökken, az előbb jelzettek is oly jelentőségtelyesek, hogy azoknak megfontolása, min- den gondolkozót, minden hazája sorsán, jövőjén aggodót mélyen kell, hogy elszomoriton.

A parlamenti zűrzavar, s e sajnos viszonyok létre- hozásában több része van a könnyelműségnek, mint az érett megfontolásnak; mert nem tehjük föl különösen a balközép vezértérfeiről, kiknek pártjok cselekvényei bizonyára beszámíthatók, hogy az eredmények előleges tudatában is készek lettek volna e műveletet meg- kíséreni.

Még ma sem lenne egészen késő a megbánás, ha nem is mindent, de legalább valamit helyre lehetne hozni; hanem úgy látszik meredekebb a lejtő s roha- mosabb a haladás, minthogy az ellenzék elég lelki erő- vel bírna azon megállapodni, a nemzet politikai jó bir- nevét fenyegető gorgeteget feltartóztatni.

Pedig ha ellenzékünk ez állásponton továbbra is megmarad, elérheti a haza érdekeit mélyen sértő párt- czélját, de öröme nem lesz zavartalan; mert nem soká, ha az izgatottság lecsillapult, vagy később, évek múltán, ha a történet lapjain egész meztelenségökben s minden elfogultság nélkül fogja szemlélni ezen támadásokat, s következményeit, főleg pedig azon törekvéseket, melyek utóbb mások által és egészen más czéltól a parlamen- tarismus fölé, a többség uralma ellen fognak irányoz- tatni: bizonynal az órvádárzate fog honfui keblökbe ue- hezedni s érezni fogják lidéreznyomását ama meggon- dolatlanságnak, hogy ma a mindent koczkrátatás zászlója alá sorakoztak.

S ha még mindezt számításán, kívül is hagyánk, megfoghatatlan előttünk, mivel fogja ellenzékünk mai taktikáját, melyet az egész mivel Európában — még az oroszot sem véve ki — elítélnék, választói előtt mente- getni, hogyan fogja neki bebizonyítani azt, hogy ez az eljárás a haza érdekében és a közjó kívánalmaival meg- egyeztethető.

Ne feleddék urak, ott a baloldalon, hogy a nép átérzi és érti, hogy a hazáért nem beszélni, hanem tenni kell. — Gál Jenő.

közt annyi igaz híve maradt, miszerint őt inkább fejedelmnek lehetett tekinteni, mint a jámbor, a becsületes Rhédey Ferenczet.

Várad, Jenő és Szamosújvár erősségei Rhédey- nek nem is akartak hódolni, mire a török Jenőt megostromolta és elfoglalta, Rákoczy pedig okul adván, nehogy az országnak több erős helye is a török kezére kerüljen, és megúván a soká késő kegyelemre várni, egyszerre kilép vissza- vonultságából, fölötteli hadait s 1658. január 9-kén Medgyes előtt terem.

Medgyesen országgyűlés volt s nagy lön a rémület, midőn Rákoczy előőrsei a kapuk előtt megjelentek. Ellentállásról szó sem lehetett. A jámbor Rhédey Ferencz afg várta, hogy felövedze kardját s azzal nem a kapuk elébe a támadók ellen, hanem a tanácssterembe fullhasson, hol a belhaboru iszonyaitól megóvándó az országot, fejedelmi méltó- ságáról azonnal lemondott, s visszavonult magyar- honi birtokaiba.

Rákoczy, mint fejedelem vonult be Medgyes falai közé, a rendek azonban protestáltak, hogy a nemességet és mezői hadakat a török ellen támadó harcra többé ne vezesse s illetén eljárásukat alá- zatosan representálták a budai vezérbasának.

A vezérbasa válasza rövid volt, s így hang- zott: „Tartsák kötelességüknek a rendek Rákó- czyt, s az általa pártfogolt, s Erdélybe menekült István és Constantin vajdákat rögtön kötözve a felséges sultán fényes portájára küldeni.”

Rákoczy lázason kapott kardjához, s mint sebzett oroszán rohant ki Erdélyből a Maros száuk völgyén kilencezred magával, Soborsinnál egye- sült Bihar hajdu dandarával, s a Lippánál táborozó török hadakat véletlenül és oly érekenan meg- verte; hogy az égni basá és eszlergomi heg a Maros vizebe fullak; a budai vezérbasa és Sinán basa pedig futással menekültek.

Rákoczy e fényes győzelem után Mikes Mi- hályt Bécsbe, Dánielt Stambulba küldötte, első, hogy a római császár szövetséget sürgesse, máso-

Legújabb távlatok.

Bécs, mart. 21. A „N. Fr. Pr.“-nek jelentik Prá- gából: A cseh bizalmi férfiak ma tartják első üléseket a tartománygyűlési választások ügyében. — Az alkotmány- hű nagybirtokosok folyvást vásárolják a jószágokat. Hétfő óta hat nagy birtok jutott a feudálisok kezébe.

Frankfurt, mart. 21. A porosz püspökök értekez- lete nem valamely rajnai városban, hanem Fuldában le- end. A főárgy lesz: a papság magatartása az iskolafel- ügyeleti törvényvel szemben.

Róma, mart. 21. Egy kir leirat elrendeeli, hogy a pápának engedélyezett 3,225,000 franc állandó járadék az államadósságok nagy könyvébe bevezetessék.

New-York, mart. 20. A washingtoni congressus bizottság kiküldését rendelé el, mely a háboru alatt Fran- cziországnak történt fegyver-eladás ügyét fogja meg- vizsgálni; továbbí vizsgálatot eszközönd a vámbivatal- nokok és tenyereszeti ministerium eljárásában tapasz- talt rendeltenségek iránt. Több állam törvényhozása is vizsgálatot rendelt el az állami és helyhatósági hivatal- nokok ellen.

Lapszemle.

Az „U. Lloyd“ az országgyűlési pártok egyezke- lési kísérleteitől csak úgy vár eredményt, ha az ellenzék ismét az oroszánrészt nem veszi igénybe. Mindenesetre jó jel, hogy most az egész balpárt, s nem annak csak egy töredéke vesz részt az alkudozásokban. A lap azt tanácsolja a majoritásnak, hogy több, de semmiesetre sem sarkalatos engedmények által, arany-hidat építsen az oppositiónak a visszavonulásra; a vitás kérdés lé- nyegét ellenben nem szabad feláldozni, mert ez szerfe- lett drága ár volna a béke és a népképviselési tekintély feltartásáért.

A „Reform“ szerint a pártok kiegyezése az ország- gyűlés 5 évi tartamának elejtésén fordul meg, miután a jobboldal hajlandó lenne a választási törvényt úgy módo- sitani, hogy az ellenzék is elfogadhassa, sőt eleljeni is, ha amaz és a többi reformjavaslatok törvényé válhatnak. Az ellenzék azonban az 5 évi tartamba nem egyez s így a taransactió előre láthatólag megüszik, mert a jobbol- dalnak nem csak a becsület megóvása tekintetéből kell ragaszkodnia legalább e javaslathoz, hanem azért is, hogy a reformmuokát — mire a 3 évi tartam nem elég, — végre már komolyan elkezdhesse.

A „Pesti Napló“ a baloldal jelen országgyűlési taktikájáról szól, mely képes discreditirozni a magyar nemzet parlamentaricis érettségét. Némelyek ily tanácsko- zási visszaélések ellen a házsabályok javítását ajánják. Ez nem czélhoz vezető; mert alakulhat mindig legalább száz tagból álló ellenzék, s ha csak a házsabályokba a clotret, továbbá az interpellálás és indítványozás tetemes megszorítását be nem hozzuk, ezen száz tagu kisebbség bármikor úgy oszthatja fel a dolgott, hogy naponként tesz

dikat, hogy a haragos nagyurat fényes ajándékai- val megengesztelje.

De a római császár Rákoczy kedvéért a fő- rökkel kötött békét, fölbontani nem vala hajlandó. A haragos nagyur pedig azt izente, hogy Rákoczy hűsége és engedelmissége jeleül személyesen je- lenjen meg Stambulban.

Rákoczy végre átlátni kezdette, hogy min- denáron személyére vágnak, hogy vesztét akar- ják; a török császár pedig unni kezdette, hogy Erdélyvel sehogy sem jöhet tisztába, hogy az tu- lajdonképez ő örökös birodalma, s ott neki még sem engedelmeskednek, megparancsolta tehát ve- zéreinek, hogy támadnak meg több oldalról jó erővel Rákoczyt.

Megindultak tehát 1658-ik év augustus ha- vában a fővezér százötvenezerd magával Magyar- ország felől, s a krimiai tatár chám hatvanezerd magával a moldvai széleken és szoros utakon.

Sietve gyűltek össze az ország rendei Nagy- Sinkre, s a fővezér kiengesztelendők, elküldötték elébe Barsay Akost, Dániel Ferenczet, Luts János, szászok grófját, s Fodor János, városi deputatust.

De mielőtt ezen követek választal visszátér- hetnének, a bodzai szoroson berontott tatárok ősz- szebarangolják az országot, elkövetvén ama rémítő, évkönyveinkbe verbetükkel bejegyzett, s a nép száján mondaalakban korunkig fennmaradt tatár- pusztítást, melynek áldozata lett többek közt a fejérvári fényes fejedelmi lak, a Bethlen Gábor könyvtára, s az általa alapított köziskola épülete is.

Midőn nem vala mit pusztítani többé, a fő- vezér a chámnak megparancsolá, hogy hadait vigye ki az országból, s az erdélyi követeket azon meg- hagyással bocsátotta vissza, hogy az ország is- merje el fejedelmének Barsay Akost, 500,000 tallér hadisárczot fizessen, s az évenkénti rendes adót 80,000 tallérra növelje.

Mustafa bég be is indult rögtön, mint végre- hajtó-biztos; Segesvárt, október 8-án tartott or- szágyűlésen a hadiadót fölcsikarta, s Barsay Akost beigtatta az erdélyi fejedelemségbe.

TÁRCSA. PÁRTKÜZDELMEK.

(Korrajz.)

Írta:

Komáromy Ferencz.

VII.

Az Augsburgnál kalandorkodott ősmagyarok nem szenvedtek nagyobb vereséget mint ez a sze- gény utját tévesztett, kiehézett és zaklatott erdélyi sereg. Rákoczy néhányad magával jó idején mene- kult; de a többi, kivéven a szökevényeket, elesett vagy hadi fogoly lett. A foglyok csak hosszas utánjárás és nagy áldozat árán szabadulhattak, Ke- meny Jánosnak 116,000 tallér, Kornis Ferencznek 60,000, Apor Péternek 40,000 tallér volt a vált- ságdíja, de voltak olyanok is, kik soha sem látták többé az annyiszor megsiratott édes haza földjét.

Rákoczy haza érkezvén sept. 3-ikra Deésre országgyűlést hirdet; de maga Szamosújvárt ágy- bafekvő levén, betegágya körül gyűlnék össze a rendek, ide sereglének gyászba öltözött özvegyek és árvák; a tatárabságba esett foglyok kiváltá- sáról kellett tanácskozni.

Rákoczy az országgal szemben még elég erős- nek érezvén magát, a siránkozó özvegyek és árvák kevés vigasztalag hagyták el termeit, a rendek pe- dig el sem bucsúztak tőle, annyira ingerültek va- lának, hogy a Viskben néhány fúrral és katonai- tiszttel rögtönzött lengyel hadjáratot az ország ha- tározatának akarta tulajdonítani.

Néhány nappal később a helyzet lényegesen változik. Meghozza ugyan is két műzümán aga a török császár levelét az ország rendei nek czimezve. October 26-ikra Gyula-Fejérvárra ismét ország- gyűlés lön hirdetve. A levél a szokásos előzme- nyek után többek közt így hangzott:

